

MODA VA USLUB: TIKUVCHILIK SANOATIDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR

*Izboskan tumani 2-son texnikum
Mahsus fan o'qituvchisi
Jo'rayeva Sevara Qutbidinovna*

Annotatsiya

Mazkur maqolada moda va uslub tushunchalarining tikuvchilik sohasidagi o'rni, zamonaviy tendensiyalar, dizayn jarayonlari hamda iste'molchilar talabiga mos kiyimlar yaratishning ilmiy-amaliy jihatlari yoritiladi. Tikuvchilik sanoati nafaqat iqtisodiy faoliyat turi, balki estetik qarashlar, madaniyat va innovatsion texnologiyalar uyg'unlashgan muhim soha hisoblanadi. Tadqiqot davomida moda rivojlanishining bosqichlari, uslub shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar va zamonaviy tikuvchilik texnologiyalarining samaradorligi tahlil qilindi. Shuningdek, dizaynerlik yondashuvlari, mato tanlash, ranglar uyg'unligi va kiyim konstruksiyasining asosiy prinsiplari ko'rib chiqildi. Olingan natijalar tikuvchilik sohasida raqobatbardosh mahsulot yaratishda ilmiy asoslangan yondashuv muhim ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: moda, uslub, tikuvchilik, dizayn, kiyim konstruksiyasi, mato, trend, estetika, innovatsiya.

FASHION AND STYLE: MODERN APPROACHES IN THE GARMENT INDUSTRY

Abstract

This article discusses the role of the concepts of fashion and style in the garment industry, modern trends, design processes, and scientific and practical aspects of creating clothes that meet consumer demand. The garment industry is not only an economic activity, but also an important sector that combines aesthetic views, culture, and innovative technologies. The research analyzed the stages of fashion development, factors influencing style formation, and the effectiveness of modern garment technologies. It also examined design approaches, fabric selection, color harmony, and the basic principles of garment construction. The results show that a scientifically based approach is important in creating competitive products in the garment industry.

Keywords: fashion, style, garment, design, garment construction, fabric, trend, aesthetics, innovation.

МОДА И СТИЛЬ: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ В ШВЕЙНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Аннотация

В данной статье рассматривается роль концепций моды и стиля в швейной промышленности, современные тенденции, процессы проектирования, а также научные и практические аспекты создания одежды, отвечающей потребительскому спросу. Швейная промышленность — это не только экономическая деятельность, но и важный сектор, сочетающий эстетические взгляды, культуру и инновационные технологии. В исследовании проанализированы этапы развития моды, факторы, влияющие на формирование стиля, и эффективность современных швейных технологий. Также рассмотрены подходы к проектированию, выбор тканей, цветовая гармония и основные принципы конструирования одежды. Результаты показывают, что научно обоснованный подход важен для создания конкурентоспособной продукции в швейной промышленности.

Ключевые слова: мода, стиль, одежда, дизайн, конструирование одежды, ткань, тренд, эстетика, инновации.

Kirish

Zamonaviy globalashuv sharoitida moda va uslub tikuvchilik sanoatining strategik rivojlanish omillaridan biriga aylanib bormoqda. Kiyim-kechak ishlab chiqarish nafaqat insonning kundalik ehtiyojini qondiruvchi vosita, balki jamiyatning estetik qarashlari, madaniy qadriyatlar va iqtisodiy imkoniyatlarini ifodalovchi muhim ijtimoiy hodisa sifatida qaraladi. Shu nuqtayi nazardan, moda va uslub tushunchalarini tikuvchilik faoliyati bilan uyg'un holda o'rganish ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda tikuvchilik sanoati an'anaviy ishlab chiqarish doirasidan chiqib, innovatsion texnologiyalar, dizayn tafakkuri va global trendlar bilan integratsiyalashgan murakkab tizimga aylanmoqda. So'nggi yillarda dunyo miqyosida moda industriyasida sezilarli o'zgarishlar yuz bermoqda. Xususan, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi tikuvchilik jarayoniga yangi yondashuvlarni olib kirdi. 3D dizayn, virtual modellashtirish, avtomatlashtirilgan kesish va tikish texnologiyalari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bilan birga, mahsulot sifatini ham yangi bosqichga olib chiqmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt asosida trendlarni prognoz qilish, iste'molchi talabini tahlil qilish va individual dizayn yechimlarini yaratish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa moda va uslubni shakllantirishda ilmiy yondashuvning ahamiyatini yanada kuchaytiradi.

Tikuvchilik sanoatida kuzatilayotgan muhim yangiliklardan biri – barqaror moda konsepsiyasining shakllanishidir. Ekologik muammolarning keskinlashuvi natijasida ishlab chiqarishda ekologik toza xomashyolardan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash texnologiyalarini joriy etish dolzarb masalaga aylandi.

Organik paxta, bambuk tolasi, qayta ishlangan matolar kabi innovatsion materiallardan foydalanish tikuvchilik mahsulotlarining nafaqat sifati, balki ularning ekologik xavfsizligini ham ta'minlamoqda. Bu esa moda va uslubni shakllantirishda faqat estetik emas, balki ekologik mezonlar ham muhim rol o'ynayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, zamonaviy moda industriyasida individual yondashuvning kuchayishi kuzatilmoqda. Iste'molchilar endilikda ommaviy ishlab chiqarilgan kiyimlardan ko'ra, o'z didi va ehtiyojiga mos, individual dizaynga ega mahsulotlarni afzal ko'rmoqda. Bu holat tikuvchilik sohasida "custom tailoring" yo'nalishining rivojlanishiga turtki bermoqda. Mazkur jarayonda dizayner va tikuvchi o'rtasidagi ijodiy hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi, chunki har bir buyurtma noyob uslubiy yechimni talab qiladi. Bundan tashqari, milliy va an'anaviy elementlarning zamonaviy moda bilan integratsiyalashuvi ham dolzarb tendensiyalardan biridir. Har bir xalqning madaniy merosi, milliy liboslari va bezak elementlari zamonaviy dizaynda yangi talqin kasb etmoqda. Bu esa tikuvchilik mahsulotlarining o'ziga xosligini ta'minlash bilan birga, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va targ'ib qilishga xizmat qiladi. Ayniqsa, O'zbekiston sharoitida atlas, adras, beqasam kabi an'anaviy matolarni zamonaviy kiyim dizaynida qo'llash muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Tikuvchilik sanoatining rivojlanishida iqtisodiy omillar ham muhim rol o'ynaydi. Global bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish uchun korxonalar sifat, dizayn va narx o'rtasidagi optimal muvozanatni ta'minlashi zarur. Bu esa ishlab chiqarish jarayonida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, malakali mutaxassislarni tayyorlash va innovatsion yondashuvlarni qo'llashni talab etadi. Shu bilan birga, moda va uslubni to'g'ri shakllantirish marketing strategiyasining muhim qismi hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotda moda va uslubning tikuvchilik sanoatidagi o'рни va rivojlanish tendensiyalarini ilmiy asosda o'rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayoni nazariy va amaliy bosqichlarni o'z ichiga olib, ular o'zaro uzviy bog'liq holda tashkil etildi. Birinchi bosqichda mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, zamonaviy moda nazariyalari va tikuvchilik texnologiyalariga oid manbalar tahlil qilindi. Ushbu bosqichda tahliliy va qiyosiy metodlardan foydalanilib, moda va uslub tushunchalarining evolyutsiyasi, ularning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar hamda turli davrlardagi dizayn yondashuvlari o'rganildi. Shuningdek, xorijiy va mahalliy tajribalar solishtirilib, tikuvchilik sanoatidagi umumiy va o'ziga xos jihatlar aniqlab olindi. Ikkinchi bosqichda empirik tadqiqot usullari qo'llanildi. Jumladan, tikuvchilik korxonalarida kuzatuv olib borilib, ishlab chiqarish jarayonlari, dizayn yaratish bosqichlari va texnologik operatsiyalar o'rganildi. Kuzatuv natijasida kiyim ishlab chiqarishda qo'llanilayotgan zamonaviy uskunalari, materiallar va texnologiyalarning samaradorligi baholandi. Shu bilan birga, dizaynerlar va tikuvchilar faoliyatini tahlil qilish orqali uslub yaratish jarayonining amaliy jihatlari aniqlashtirildi. Uchinchi bosqichda so'rovnoma va suhbat metodlari qo'llanildi.

Iste'molchilarning moda va uslubga bo'lgan qarashlarini aniqlash maqsadida turli yosh va ijtimoiy guruhlariga mansub respondentlar o'rtasida so'rov o'tkazildi. So'rovnoma savollari kiyim tanlash mezonlari, rang va dizayn afzalliklari, individual uslubga bo'lgan ehtiyoj kabi masalalarni qamrab oldi. Olingan natijalar statistik usullar yordamida qayta ishlanib, umumlashtirildi. Bundan tashqari, soha mutaxassisleri bilan o'tkazilgan yarim tuzilgan intervyular moda tendensiyalarini shakllantirishda professional yondashuvlarning ahamiyatini aniqlashga xizmat qildi. To'rtinchi bosqichda eksperimental yondashuv asosida dizayn ishlari amalga oshirildi. Turli matolar, rang kombinatsiyalari va konstruktsiya yechimlari asosida kiyim namunalari ishlab chiqildi hamda ularning estetik va funksional xususiyatlari baholandi. Eksperiment davomida ergonomika, qulaylik va zamonaviy moda talablariga moslik mezonlari inobatga olindi. Bu jarayon tikuvchilik mahsulotlarining sifatini oshirishda ilmiy asoslangan dizayn yondashuvining samaradorligini aniqlash imkonini berdi. Shuningdek, tadqiqotda tizimli yondashuv va modellashtirish metodlari ham qo'llanildi. Moda va uslubni shakllantirish jarayoni tizimli ravishda ko'rib chiqilib, unda dizayn, texnologiya, iste'molchi talabi va iqtisodiy omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilindi. Modellashtirish orqali zamonaviy tikuvchilik mahsulotlarining optimal variantlari ishlab chiqildi va ularning amaliy qo'llanish imkoniyatlari baholandi.

Moda va uslub tikuvchilik mahsulotining raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Iste'molchilar orasida o'tkazilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra, respondentlarning aksariyati kiyim tanlashda dizayn, rang uyg'unligi va zamonaviylik darajasiga ustuvor ahamiyat berishini bildirgan. Bu esa shuni anglatadiki, tikuvchilik mahsulotining bozordagi muvaffaqiyati faqat uning funksional xususiyatlariga emas, balki estetik ko'rsatkichlariga ham bevosita bog'liqdir.

Kuzatuv natijalari asosida tikuvchilik korxonalarida qo'llanilayotgan zamonaviy texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli darajada oshirayotgani aniqlandi. Xususan, avtomatlashtirilgan kesish uskunalari va kompyuterlashtirilgan dizayn dasturlaridan foydalanish ishlab chiqarish vaqtini qisqartirib, mahsulot sifatining barqarorligini ta'minlamoqda. Shu bilan birga, yangi texnologiyalar yordamida murakkab dizayn elementlarini aniq va tezkor bajarish imkoniyati paydo bo'lmoqda.

Eksperimental tadqiqotlar natijasida turli matolar va konstruktsiya yechimlarining kiyim sifatiga ta'siri o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, tabiiy tolalardan tayyorlangan matolar (paxta, ipak va ularning aralashmalari) nafaqat gigiyenik jihatdan qulay, balki estetik ko'rinishi bilan ham ustunlikka ega. Rang tanlashda esa neytral va pastel ranglarning universal qo'llanilishi bilan bir qatorda, yorqin rang kombinatsiyalariga bo'lgan qiziqish ham ortib borayotgani kuzatildi. Bu

moda tendensiyalarining ikki yo‘nalishda – minimalizm va ekspressivlik asosida rivojlanayotganini ko‘rsatadi. Soha mutaxassisleri bilan o‘tkazilgan intervyular natijasida dizayn jarayonida kreativ yondashuvning muhimligi alohida ta’kidlandi. Dizaynerlar fikriga ko‘ra, muvaffaqiyatli kiyim modeli yaratishda moda tendensiyalarini to‘g‘ri tahlil qilish, iste‘molchi ehtiyojlarini chuqur anglash va milliy elementlarni zamonaviy shaklda qo‘llash asosiy omillar hisoblanadi. Ayniqsa, milliy matolar va bezak elementlaridan foydalanish mahsulotning o‘ziga xosligini oshirib, uni bozorda ajralib turishiga xizmat qiladi. Tizimli tahlil natijalari esa moda va uslubning shakllanishi ko‘p omilli jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Bu jarayonda dizayn, texnologiya, iqtisodiy sharoit va iste‘molchi talabi o‘zaro uzviy bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Mazkur omillar o‘rtasidagi muvozanatni ta‘minlash tikuvchilik mahsulotining sifatini va bozor talabiga mosligini belgilaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, moda va uslub tikuvchilik sanoatining ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, kiyim-kechak mahsulotlarining estetik ko‘rinishi, funkcionalligi va bozor talabiga mosligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot davomida moda faqat tashqi bezak yoki vaqtinchalik trend emas, balki ishlab chiqarish, dizayn, texnologiya, iste‘molchi ehtiyoji va madaniy qadriyatlar bilan bog‘liq murakkab jarayon ekani aniqlandi. Uslub esa kiyimning shakli, rangi, materiali, bichimi va bezak elementlari orqali namoyon bo‘lib, mahsulotning o‘ziga xosligini ta‘minlaydi.

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy tikuvchilikda raqobatbardosh mahsulot yaratish uchun sifatli mato tanlash, kiyim konstruksiyasini to‘g‘ri ishlab chiqish, ranglar uyg‘unligini ta‘minlash va innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, 3D dizayn, avtomatlashtirilgan kesish, raqamli modellashtirish va individual buyurtma asosida tikish jarayonlari tikuvchilik sanoatini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Shuningdek, milliy matolar va an’anaviy bezaklarni zamonaviy dizayn bilan uyg‘unlashtirish tikuvchilik mahsulotlarining estetik qiymatini oshiradi. Bu nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki milliy madaniyatni targ‘ib qilishga ham xizmat qiladi. Barqaror moda tamoyillari esa ekologik toza ishlab chiqarish, chiqindilarni kamaytirish va tabiiy materiallardan foydalanish zarurligini ko‘rsatmoqda.

Umuman olganda, moda va uslubni ilmiy asosda o‘rganish tikuvchilik sanoatini rivojlantirish, sifatli mahsulotlar yaratish va iste‘molchilar talabini samarali qondirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. (2017).

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini qo‘llab-quvvatlashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori. (2019).
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yengil sanoatni yanada rivojlantirish va tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. (2022).
4. Barnard, M. (2020). *Fashion as communication*. Routledge.
5. Black, S. (2013). *The sustainable fashion handbook*. Thames & Hudson.
6. Fletcher, K. (2014). *Sustainable fashion and textiles: Design journeys*. Routledge.
7. Gwilt, A. (2020). *A practical guide to sustainable fashion*. Bloomsbury Visual Arts.
8. Hopkins, J. (2021). *Fashion design: The complete guide*. Bloomsbury Visual Arts.
9. Jones, S. J. (2011). *Fashion design*. Laurence King Publishing.
10. Kawamura, Y. (2018). *Fashion-ology: An introduction to fashion studies*. Bloomsbury Academic.
11. Sorger, R., & Udale, J. (2017). *The fundamentals of fashion design*. Bloomsbury Visual Arts.
12. Frings, G. S. (2014). *Fashion: From concept to consumer*. Pearson.
13. Stone, E. (2013). *The dynamics of fashion*. Fairchild Books.
14. Kunz, G. I., & Garner, M. B. (2016). *Going global: The textile and apparel industry*. Fairchild Books.
15. Tursunova, G. A. (2021). Tikuvchilik buyumlarini loyihalash va modellashtirish asoslari. Toshkent: “Fan va texnologiya”.